

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

2-maxsus
son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ S/2 (6) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Saparbaev Bunyod Khurrambek ogli

KHIVA (KHOREZM) STATE AS AN ACTIVE AGENT:

DIPLOMACY, ECONOMY, AND RUSSIAN INTERACTION, 1806–1825 10-22

Rahmatilloev Nusratillo

BUXORO AMIRLIGI VA QO‘QON XONLIGI O‘RTASIDAGI SIYOSIY

JARAYONLARNING QO‘QON XONLIGI TARIXSHUNOSLIGIDA YORITILISHI..... 23-27

Sattarov Akram Madaminovich

TURKISTON GENERAL-GUBERNATORLIGI AHOLISINING IJTIMOIIY HAYOTI..... 28-33

Джаббаров Юлдуз Джуманиязовна

ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ЮРИДИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ СТУДЕНТОВ

В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УЗБЕКИСТАНА 34-38

Boyto‘rayev Sirojiddin Usmon o‘g‘li

SURXONDARYO VILOYATI MUZEYLARI VA TURIZM SALOHİYATINING

SHAKLLANISHIDA: TERMIZ O‘LKASHUNOSLIK MUZEYINING O‘RNI 39-43

Qobulova Gulzoda Maxsud qizi

O‘RTA ASR MANBALARINI RAQAMLASHTIRISHNING ILMIY ZARURATI

VA KONSEPTUAL ASOSLARI..... 44-49

Qudratillayev Parviz

KONFUTSIYLIK TA‘LIMOTIDA IJTIMOIIY HIMOYA MASALALARI 50-53

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Юлдашева Надира Викторовна

НОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ ПРЕВЕНТИВНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫХ

ЗАКУПОК В УЗБЕКИСТАНА: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ И ПРАВОВЫЕ НОВАЦИИ 54-63

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Saifnazarov Ismail Saifnazarovich

MAHALLA – O‘ZBEK JAMIYATINING TARIXIY MEROSI,

MAMLAKAT TINCHLIGI VA RAVNAQINING ASOSIY POYDEVORI 64-69

G‘ulomov Abdullo

MAHMUD LOMISHIYNING “TAMHID” ASARIDA IMOMAT BORASIDAGI

QARASHLAR TAHLILI..... 70-76

Axmedov Xamdam Alikulovich

XALQARO EKOLOGIK ADOLATNI TA‘MINLASHDA TRANSCHEGARAVIY MAS‘ULIYAT,

“UMUMIY VA DIFFERENSIALASHGAN JAVOBGARLIK” MUAMMOLARI 77-81

Raxmonov Shohzod Husan o‘g‘li

YOSHLAR AXLOQIY TAFAKKURI VA MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA

NURONIYLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI..... 82-85

<i>Oripov Shuxratjon Orip o'g'li</i> RAHBAR KADRLAR MA'NAVIY QIYOFASINING IJTIMOIIY-FALSAFIY MODEL.....	86-93
<i>Jomuradov Ikrom Ilxom o'g'li</i> IMMANUEL KANT FALSAFASIDA NOUMENAL ERKINLIK VA FENOMENAL DETERMINIZMNING ANTINOMIK TABIATI: TRANSCENDENTAL KONTEKSTDA TAHLIL	94-98
<i>Safarov Akbar Isoqulovich, Ziyotova Adolat Ergashovna</i> EKOLOGIK MADANIYAT YUKSAKLIGI, HUQUQIY ONG VA TABIAT-JAMIYAT INSONNING UZVIY BOG'LIQLIGI	99-103

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Musayev Akmalbek Ibragimdjaniyovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK DIPLOMATIK DISKURSIDA EVFEMIZATSIYA VA YUMSHATISH STRATEGIYALARINING LINGVOPRAGMATIK TAHLILI	104-110
<i>Bazarov Zokir Mehrikulovich</i> A.QODIRIYNING "O'TKAN KUNLAR" ROMANI TARJIMALARIDA LINGVOKULTUROLOGIK KOMPETENSIYA KOMPONENTLARINING IFODALANISHI	111-114
<i>Kuchiyev Malik Abdumannonovich</i> ILOVA QURILMA TARKIBIDAGI FRAZELOGIK BIRLIKLARNING STILISTIK FUNKSIYALARI	115-120
<i>Абдуллаева Парвина Толибжоновна</i> ТЕМПОРАЛЬНЫЙ ОБРАЗ В ИСПАНСКОЙ И УЗБЕКСКОЙ ПАРЕМИОЛОГИИ.....	121-123
<i>Ismoilova Fotima</i> ISAJON SULTONNING "BILGA XOQON" ROMANIDA TO'QIMA OBRAZLARINING BADIIY VAZIFASI	124-129
<i>Eshqulov Sunnat</i> PESHLAVHALARNING TIL XUSUSIYATLARI VA IMLO MUAMMOLARI XUSUSIDA.....	130-134

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Yo'ldoshev Azizjon Ergash o'g'li</i> OMMAVIY ISHTIROK DARAJALARINI ANIQLASHNING AYRIM HUQUQIY MASALALARI	135-139
<i>Saginidikov Maxset Djubaktanovich</i> CONSTITUTIONAL AND LEGAL ESSENCE OF COOPERATION BETWEEN COUNCILS OF PEOPLE'S DEPUTIES AND CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS	140-147
<i>Rajabov Umrbek Ravshanbekovich</i> OILA-TURMUSH MUNOSABATLARI DOIRASIDAGI JINOYATLARNI BARTARAF ETISHDA PROFILAKTIKA INSPEKTORLARI FAOLIYATINING KRIMINOLOGIK MEKANIZMLARI	148-152
<i>Bekov Ixtiyor Rustamovich</i> KONSTITUTSIYAVIY ODIL SUDLOVNI ILM VA TA'LIM BILAN UYG'UN RIVOJLANTIRISH MASALALARI	153-157
<i>Хайдарова Хилола Анваровна</i> МЕЖДУНАРОДНЫЕ ИНИЦИАТИВЫ РЕСПУБЛИКА УЗБЕКИСТАН И ИХ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ГЛОБАЛЬНОГО ДИАЛОГА	158-164

<i>Ahmedov Islom Baxtiyor o'g'li</i> ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA RAQOBATBARDOSH PROFESSIONAL VA ZAMONAVIY KADRLARNI TAYYORLASH: MAQSAD VA VAZIFALAR	165-168
<i>Fayzulloev Shohijaxon Jobirovich</i> JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZOLIK BOSQICHIDA SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH MASALALARI	169-176
<i>Turgunboeva Mamura</i> SOME ISSUES OF COPYRIGHT PROTECTION ON THE INSTAGRAM SOCIAL NETWORK	177-181
<i>Mamataliyeva Shahnoza Xushmamat qizi</i> JINOYAT PROTSESSIDA XAVFSIZLIK CHORALARI QO'LLASH JARAYONIDA ISBOT QILISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	182-192
<i>Shokirova-Inomjonova Mashhuraxon G'ayratjon qizi</i> IJTIMOIY SOHA TUSHUNCHASINING NAZARIY-HUQUQIY TAHLILI	193-196
<i>Turayeva Dildora Iskandarovna</i> ICHKI ISHLAR ORGANLARINING JAMOAT XAVFSIZLIGIGA OID FAOLIYATINI AXBOROTLAR BILAN TA'MINLASHNING TURLARI, SHAKLLARI VA BUGUNGI KUNDAGI HOLATI	197-206
<i>Абдужаппоров Шахбоз Музаффар ўғли</i> ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАССЛЕДОВАНИЯ КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЙ	207-215
<i>To'rabayeva Ziyoda Yakubovna</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VOYAGA YETMAGANLARNI JINOIY JAVOBGARLIK VA JAZODAN OZOD QILISHGA DOIR QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH	216-227
<i>Abdusamiyeva Dilrabo Abduvaxob kizi</i> THE ROLE OF THE PENITENTIARY SYSTEM IN THE RESOCIALIZATION OF PERSONS RELEASED FROM PENAL INSTITUTIONS	228-233
<i>Bekmirzayeva Umida</i> DAVLAT ISHTIROKIDAGI AKSIYADORLIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARIDA SUN'IY INTELLEKTNI A'ZO-MASLAHATCHI SIFATIDA JORIY ETISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI	234-237
<i>Суннатиллаева Сарвиноз</i> НАДЛЕЖАЩАЯ ПРАВОВАЯ ПРОЦЕДУРА В ПРОИЗВОДСТВАХ ПО ДЕЛАМ О КОНКУРЕНЦИИ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ И УЗБЕКИСТАНЕ	238-244
<i>Mardonova Gulsanam Bahodir qizi</i> GIYOHVANDLIK VOSITALARINING VIRTUAL OLAMDA SOTILISHI, NARX SHAKLLANISHI, HUQUQIY BAHOLASH VA EKSPERTIZA MUAMMOLARI	245-252
<i>Isoqov Habibilla Jakparaliyevich</i> PUL YUVISHGA QARSHI KURASHISH SOHASIDAGI XALQARO VA MINTAQAVIY TASHKIOTLAR, ULARNING FUNKSIYA VA VAZIFALARI	253-261
<i>Хван Леонид Борисович, Гулимова Зилола Шухратовна</i> ЦИФРОВИЗАЦИЯ АДМИНИСТРАТИВНОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ЭТАПЫ ФОРМИРОВАНИЯ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	262-268
<i>Kdirbaeva Altinay Maksetbaevna</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA XOTIN-QIZ XODIMLAR FAOLIYATIDA XIZMAT INTIZOMI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	269-275

<i>Zinelbaev Baxitjan Qublan o'g'li</i> YO'L HARAKATI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MA'MURIY-HUQUQIY MEKANIZMLARNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI (O'ZBEKISTON TAJRIBASI)	276-281
<i>Xo'jayeva Malohatxon Fozilxo'ja qizi</i> MA'MURIY Hujjatni tushunish va qo'llashning o'ziga xos xususiyatlari	282-286
<i>Toshkanov Nurbek Bahriddinovich</i> OLIY TA'LIM MUASSASALARI – TADBIRKORLIK SUBYEKTI SIFATIDA	287-295
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Rustamov Ilkhom Tursunovich</i> DIDACTIC POTENTIAL OF THE LINGUOPRAGMATIC APPROACH IN TEACHING SMALL-GENRE TEXTS	296-300
<i>Kaypnazarov Srajatdin Gayratdinovich</i> «ELEKTR BO'LIMI» BO'YICHA RAQAMLI TA'LIM MUHITINI YARATISH: QORAQALPOG'ISTON MAKTABLARI MISOLIDA.....	301-307
<i>Bozorov Zokir, Axtamaliyev Shamshod, Karimov Dilshod, To'rayeva Lobar</i> VEKTORLAR ALGEBRASINING ELEMENTAR MASALALAR YECHISHGA TATBIQI	308-315
<i>Abduraxmonova Tuxtapashsha Rustamovna</i> IONLI POLIMERLANISH REAKSIYASINI O'QITISHDA 3D VA VIRTUAL TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH	316-322
<i>Yaxshilikova Nargiza</i> BLENDED LEARNING STRATEGY IN TEACHING ENGLISH	323-327

Received: 30 January 2026
Accepted: 15 February 2026
Published: 28 February 2026

Article / Original Paper

INTERNATIONAL AND REGIONAL ORGANIZATIONS IN ANTI-MONEY LAUNDERING, THEIR FUNCTIONS, POWERS AND AREAS OF ACTIVITY

Khakimov Jakhongir Olimjon o'gli

Master's student of the Academy of Law Enforcement
"Prosecutorial activities".

E-mail: isoqovhabibilla@gmail.com

Abstract. The article analyzes the role, functions, and responsibilities of international and regional organizations operating in the field of combating money laundering. In particular, it examines the activities of organizations that play an important role in ensuring financial transparency at the global level and in combating the legalization of illicit proceeds.

Keywords: money laundering, International organizations, FATF recommendations, regional organizations, financial monitoring, international standards, economic security.

PUL YUVISHGA QARSHI KURASHISH SOHASIDAGI XALQARO VA MINTAQAVIY TASHKILOTLAR, ULARNING FUNKSIYA VA VAZIFALARI

Isoqov Habibilla Jakparaliyevich

Huquqni muhofaza qilish Akademiyasi magistraturasi
"Prokurorlik faoliyati" mutaxassisligi tinglovchisi

Annotatsiya. Maqolada pul yuvishga qarshi kurashish sohasida faoliyat yurituvchi xalqaro va mintaqaviy tashkilotlarning o'ri, funksiyalari hamda vazifalari tahlil qilingan. Xususan, global miqyosda moliyaviy shaffoflikni ta'minlash va noqonuniy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashishda muhim ahamiyat kasb etuvchi tashkilotlar faoliyati ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: pul yuvish, xalqaro tashkilotlar, FATF tavsiyalari, mintaqaviy tashkilotlar, moliyaviy monitoring, xalqaro standartlar, iqtisodiy xavfsizlik.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6SI2Y2026N39>

Pul yuvishga qarshi kurashish masalasi hamma davrlar va barcha davlatlarda og'riqli muammolardan biri bo'lib kelmoqda, mazkur muammoni yechimi bo'yicha xalqaro tashkilotlar umumiy qoidalar va tavsiyalarni ishlab chiqqan, tartibga solish mexanizmlarini ko'rsatib o'tgan bo'lsada, har bir mintaqada doirasida yoki ikki davlat o'rtasidagi transchegaraviy pul yuvish bilan bog'liq muammolarni hal etish uchun o'zaro ikki tomonlama kelishuvlar va mintaqaviy hamkorlik ko'plab davlatlarda yo'lga qo'yilmagan.

Jinoiy uyushmalar, har qanday biznes kabi, o'z faoliyatini amalga oshirish uchun moliyaviy resurslarga tayanadi. Shu bilan birga, ushbu tashkilotlar tarkibidagi shaxslar o'z qilmishlaridan moliyaviy foyda ko'rishni maqsad qilib qo'yadi.

Xalqaro valyuta jamg'armasi ma'lumotlariga ko'ra, "har yili mintaqalarda sodir etilayotgan turli jinoyatlar oqibatida olingan jinoiy daromadlar 800 mlrd. AQSH dollaridan 2 trln. AQSH dollarigacha bo'lgan mablag'lardir"[1, 4 b].

Albatta, barcha jinoiy faoliyatlar foyda orttirishni ko'zlamaydi. Ayrim hollarda kishi o'ldirish yoki tajovuz kabi faqat zo'ravonlikka asoslangan jinoyatlar ham mavjud. Jinoyatchilik ayrim paytlarda moliyaviy manfaatlar bilan bog'liq bo'lmasligi mumkin. Biroq tashkilotlar jinoyatchilikka kelganda, uning asosiy maqsadi pul topish, ko'pincha juda katta pul topishdan iborat.

Biz o'rganayotgan pul yuvishga qarshi kurashish sohasidagi xalqaro va mintaqaviy tashkilotlarni ko'rib chiqadigan bo'lsak:

1. Financial Action Task Force (FATF) – Pul yuvishga qarshi kurashish bo'yicha xalqaro standartlarni belgilaydi va monitoring o'tkazadi.
2. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) – Xalqaro qonunchilik va operativ hamkorlikni ta'minlaydi, Moliyaviy razvedka bo'linmalari (FIU)ni har tomonlama qo'llab-quvvatlaydi.
3. Asia/Pacific Group on Money Laundering (APG) – Osiyo va Tinch okeani mintaqasida FATF standartlarini joriy qiladi.
4. Caribbean Financial Action Task Force (CFATF) – Karib aglomeratsiyasidagi mamlakatlar uchun mintaqaviy AML tashkiloti.
5. Eurasian Group on Combating Money Laundering and Terrorism Financing (EAG) – Yevroosiyo mintaqasidagi AML hamkorlik tashkiloti.
6. Eastern and Southern Africa Anti-Money Laundering Group (ESAAMLG) Afrikaning sharqiy va janubiy qismiga qaratilgan AML tashkiloti.
7. Middle East and North Africa Financial Action Task Force (MENAFATF) Yaqin Sharq va Shimoliy Afrika mintaqasi uchun AML tashkiloti.
8. Financial Action Task Force of South America (GAFILAT) – Janubiy Amerika mamlakatlari AML hamkori.
9. EU Authority for Anti-Money Laundering (AMLA) – Yevropa Ittifoqida AML nazoratini kuchaytirish uchun tashkil qilingan.
10. MONEYVAL (Council of Europe) – Yevropa kengashining pul yuvishga qarshi kurashishni baholash tashkiloti.
11. Interpol – Xalqaro jinoyatchilikka qarshi kurashish va moliyaviy jinoyatlarni kuzatish ishlarini amalga oshiradi.

Bu tashkilotlar faoliyatini o'rganish rejamizning asosini tashkil etadi va ularning funksiyalari, vazifalarini har birini alohida tahlil qilishimiz, ijobiy taraflarini o'rganib milliy qonunchilikka tatbiq etish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Chunki, oxirgi yillarda pul yuvishga qarshi kurashishda xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar muhim faoliyat olib bormoqda. Ular moliyaviy jinoyatlarni aniqlash, tahlil qilish, nazorat qilish va profilaktika qilishni ta'minlab kelmoqda.

UNODC – BMTning narkotik vositalar, transmilliy uyushgan jinoyatchilik, terrorizm, korrupsiya, odam savdosi va boshqa xufiyona jinoyatlarga qarshi kurashish bo'yicha ixtisoslashgan agentligi. Uning asosiy vazifalari:

- Narkotiklar noqonuniy aylanmasiga qarshi kurashish;
- Korrupsiya va iqtisodiy jinoyatlarning oldini olish;
- Odam savdosi va majburiy mehnatga qarshi choralar ko'rish;
- Terrorizm va moliyaviy jinoyatlarga qarshi xalqaro standartlarni joriy etish;
- Mamlakatlarga texnik, huquqiy va amaliy yordam ko'rsatish[1].

Bugungi kunda UNODC va O'zbekiston o'rtasidagi hamkorlik keng qamrovli bo'lib, quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

1. Narkotiklar va transmilliy jinoyatlarga qarshi kurash bo'yicha 2015–2021-yillarda O'zbekistonda "Interagency Mobile Teams (IMT)" – ko'p idorali mobil guruhlar tashkil etildi. Chegara hamkorligi va qo'shma operatsiyalarni rivojlantirish maqsadida chegara postlari faoliyati kuchaytirildi.

2021-yilda IMT va BLOlar uchun 674 000 dollarlik maxsus texnika va jihozlar olinib, Bojxona qo'mitasi huzurida birinchi "Situation Center" situatsiya markazi ochildi.

2. Korrupsiya va sud-huquq tizimida ham islohotlar o'tkazilib, 2024–2025-yillarga mo'ljallangan hamkorlik dasturi imzolandi. Bu dastur quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- Korrupsiyaga qarshi kurash;
- Moliyaviy jinoyatlarni aniqlash va faol tergov qilish;
- Aktivlarni qaytarish;
- Kriminalistik va sud ekspertizasini rivojlantirish;
- Fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirish.

3. Odam savdosi va majburiy mehnatga qarshi kurash bo'yicha 2022-yilda Toshkentda xalqaro konferensiya o'tkazilib, mazkur konferensiyada jabrlanuvchilarni himoya qilish, tergov va sud ishlarini yaxshilash, xalqaro hamkorlikni mustahkamlash masalalari muhokama qilindi. 2025-yilda odam savdosi va majburiy mehnatni kamaytirish bo'yicha 2030-yilgacha hamkorlik yo'l xaritasi kelishib olindi.

4. Raqamli texnologiyalar va kiberjinoyatlarga qarshi kurashish borasida:

- Kiberxavfsizlik, raqamli dalillar, jinoyatlarni elektron identifikatsiya qilish bo'yicha qo'shma dasturlar yo'lga qo'yildi.
- Zamonaviy axborot tizimlari orqali jinoyatlarning oldini olishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Bugungi kunda O'zbekistonda 13 ta IMT mobil guruhi faoliyat yuritmoqda. Chegara nazorati va narkotiklar aylanmasiga qarshi kurashishda xalqaro standartlar joriy etilmoqda. Korrupsiya va odam savdosi bo'yicha qonunchilik va amaliy mexanizmlar kuchaytirildi.

AsiaandPacificGrouponMoneyLaundering (APG) tashkiloti APG mintaqaviy tashkilot bo'lib, "money laundering" (pullarni legallashtirish, noqonuniy mablag'larni legallashtirish) va terrorizmga qarshi kurash sohasida mintaqadagi mamlakatlarning hamkorligini tartibga soladi. U o'z a'zolari o'rtasidagi ma'lumot almashinuvi, "best practices" (eng yaxshi tajribalar), nazorat va sanksiyalar, jinoyatchilikka qarshi kurashish bo'yicha choralar ko'radi.

Caribbean Financial Action Task Force (CFATF) Bu Karib dengizi xavzasida pul yuvish (money laundering) va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurash (AML/CFT) bo'yicha mintaqaviy hukumatlararo tashkilot sifatida faoliyat yuritadi.

CFATF maqsadi:

- Pul yuvish va terrorizmni moliyalashtirishni oldini olish;
- FATF standartlari asosida milliy qonunchilikni moslashtirish;
- A'zolar o'rtasida hamkorlik, ma'lumot almashuvi, o'quv seminarlari o'tkazish;
- AML/CFT bo'yicha o'zaro baholash (mutual evaluation) o'tkazish bo'lib, bugungi kunda mazkur tashkilotga 25 ta a'zo mamlakatlar pul yuvish jinoyatiga qarshi kurashish uchun hamkorlik qilmoqda[2].

O'zbekiston FATFning quyidagi mintaqaviy organi bEAG (Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism)EAG – bu Yevroosiyo mintaqasi uchun FATFning regional organi bilan hamkorlik qilmoqda.O'zbekiston EAGning to'laqlonli a'zosi hisoblanadi.

Yevroosiyo pul yuvishga va teroizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish guruhi (EAG) 2004-yilda tashkil etilgan va FATF-uslubidagi mintaqaviy tashkilot sifatida faoliyat yuritadi. Uning asosiy maqsadi – Yevroosiyo mintaqasidagi mamlakatlarning moliyaviy tizimlarini pul yuvish va terrorizmni moliyalashtirishdan himoya qilish, ularni xalqaro AML/CFT infratuzilmasiga integratsiya qilishdir[3].

EAGning asosiy vazifalariga quyidagilar kiradi:

- FATFning 40 ta pul yuvishga qarshi va terrorizmni moliyalashtirishga oid maxsus tavsiyalarini amalga oshirishga ko'maklashish;
- Pul yuvish va terrorizm moliyalashtirishga qarshi birgalikda faoliyat olib borish va eng yaxshi tajribalarni joriy etish;
- A'zolar tashqi davlatlar tomonidan qabul qilingan AML/CFT choralarining samaradorligini baholash uchun o'zaro baholash dasturini tashkil qilish;
- Xalqaro tashkilotlar va manfaatdor davlatlar bilan hamkorlik va texnik yordamni muvofiqlashtirish;
- Pul yuvish va terrorizm moliyalashtirish tendensiyalari va xavflarini tahlil qilish, mintaqaviy xususiyatlarni inobatga olgan holda qarshi choralarni ishlab chiqish[4].

EAG hozirda Belarus, Xitoy, Hindiston, Qozog'iston, Qirg'iziston, Rossiya, Tojikiston, Turkmaniston va O'zbekistonni o'z ichiga oladi. Shuningdek, 15 davlat va 20 xalqaro tashkilot kuzatuvchi maqomida ishtirok etadi.[5]

Eastern and Southern Africa Anti-Money Laundering Group (ESAAMLG) faoliyati:

ESAAMLG 1999-yilda tashkil etilgan FATF uslubidagi mintaqaviy tashkilot bo'lib, pul yuvish va terrorizm moliyalashtirishiga qarshi global standartlarni tatbiq etishga qaratilgan. Ushbu guruhning asosiy vazifalari quyidagilar:

- FATF tavsiyalarini qabul qilish va amalga oshirish;
- Jinoyatlardan olingan daromadlarning yuvilishini oldini olish uchun chora-tadbirlar ko'rish;
- Terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish choralarini amalga oshirish;
- Terrorizm moliyalashtirishi va pul yuvish tahdidlarini tadqiq qilish va tahlil qilish;
- A'zolarining qulayliklari va qonunchilik muhofazasini kuchaytirish uchun texnik yordam va treninglarni tashkil etish;
- Mintaqaviy hamkorlik va axborot almashishni rag'batlantirish;
- Mutanosib baholashlar va hisobotlar orqali a'zolarining kurash choralarini monitoring qilish.

ESAAMLG a'zolari 21 mamlakatdan iborat bo'lib, ular mintaqadagi moliyaviy tizimlarni shaffoflashtirish va jinoyatga qarshi kurashda birgalikda harakat qiladilar. Guruhning kotibiyati Tanzaniyaning Dar-es Sallam shahrida joylashgan. ESAAMLG xalqaro tashkilotlar va mintaqaviy hamkorlar bilan ham yaqin aloqalar o'rnatgan, masalan, FATF, IMF, UNODC kabi tashkilotlar bilan[6].

Yana bir mintaqaviy tashkilot MENAFATF (Yaqin Sharq va Shimoliy Afrika moliyaviy chora-tadbirlar guruhi)MENAFATF 2004-yilda 14 ta mamlakat qo'llovi asosida tashkil etilgan

va hozir a'zo mamlakatlar 21 tani tashkil etadi. Uning ishchi guruhi Baxraynda joylashgan. MENAFATF FATFning 40 ta tavsiyalarini regionda amalga oshirish, pul yuvish jinoyatlarini aniqlash va o'rganish, texnik yordam va trening jarayonlarini tashkil etish bilan shug'illanadi.

GAFILAT (Janubiy Amerika moliyaviy chora-tadbirlar guruhi)

GAFILAT 2000-yilda tashkil etilgan va 18 ta mamlakatni: Argentina, Boliviya, Braziliya, Chili, Kolumbiya, Kosta-Rika, Kuba, Ekvador, Salvador, Gvatemala, Gonduras, Meksika, Nikaragua, Panama, Paragvay, Peru, Dominikana va Urugvay o'z ichiga oladi[7].

GAFILATning asosiy vazifalari: Janubiy Amerika davlatlarida faoliyat yurituvchi jinoiy guruhlariga xos pul yuvish turlarini aniqlash, a'zo mamlakatlar o'rtasida axborot almashish va boshqa qator funksiyalarni bajaradi.

ESAAMLG (Sharqiy va Janubiy Afrika pul yuvishga qarshi guruhi) ESAAMLG 1999-yilda tashkil etilgan va hozir 21 ta a'zo mamlakatni birlashtiradi. Uning kotibiyati Tanzaniyaning Dar es Sallam shahrida joylashgan. ESAAMLG mintaqaviy hamkorlikni qo'lliqara qiladi.

AMLA (Yevropa Ittifoqining pul yuvishga qarshi kurashish vakolatxonasi) AMLA 2024-yilda tashkil etildi va 2025-yilning 1-iyulida to'liq faoliyatini boshladi. Uning shtab-kvartirasi Fransiyaning Frankfurt shahrida joylashgan.

AMLA: Yevropa Ittifoqi davlatlaridagi moliyaviy nazoratni muvofiqlashtiradi, yirik moliyaviy tashkilotlar va idoralarni bevosita shubhali deb topilgan faoliyatlarini nazorat qiladi, FIU (moliyaviy razvedka tashkilotlari) bilan aloqa o'rnatadi.

MONEYVAL (Yevropa Kengashining pul yuvishga qarshi kurashish bo'yicha baholash komiteti) MONEYVAL 1997-yilda tashkil etilgan va bugungi kunda a'zo davlatlar 35 tani tashkil etadi.

Interpol moliyaviy jinoyatlarga qarshi kurashishda global hamkorlikning eng asosiy va yirik tashkilotlaridan biridir. Uning faoliyati doimiy va davriy hisobotlarida ko'rsatib boriladi. Misol uchun 2025-yilning aprel-avgust oylarida 40 ta mamlakatda turli operatsiyalar o'tkazildi. Natijalarini ko'rib chiqadigan bo'lsak:

- 342 mln. AQSH dollari miqdordagi noqonuniy daromadlarni legallashtirishga urinish oldini olingan;
- 97 mln. dollar aktivlarni qaytarish;
- 16 mln. dollar kripto-aktivlarni aniqlash;
- 68.000 dan ortiq shubhali bank hisoblarini bloklash va boshqa ishlarni amalga oshirdi.

Interpol pul yuvishga qarshi kurashish, moliyaviy tizimlarni shaffof va nazorat qilingan holatda saqlashga yordam beradi, moliyaviy jinoyatlarga qarshi global kurashni doimiy kuchaytirib boradi[8].

FSAP (Financial Sector Assessment Program) hisobotida O'zbekistonning AML tizimining xavflar asosidagi yondashuvni 80% mamlakatlardan yuqori baholagan, EAG bilan hamkorlik O'zbekistonning TBML (trade-based money laundering) xavfini 25% ga kamaytirdi[9].

O'zbekistonning huquqiy islohotlari FATF standartlariga moslashuvni 70% ga oshirdi, lekin DNFBP (non-financial businesses and professions) yani sektorida kamchiliklar saqlanib qolgan[10].

O'zbekiston 1988-yilgi Vena konvensiyasi, 2000-yilgi Palermo konvensiyasi va 2003-yilgi UNCACni ratifikatsiya qilgan. 2005-yildan EAG a'zosi sifatida FATF 40 tavsiyasini amalga oshiradi. 2022-yilgi EAG MER da O'zbekistonning IO.6 (Financial Intelligence) va IO.7 (CDD)

samaradorligi “substantially effective” deb baholangan, lekin IO.4 (Preventive Measures) da “moderately effective”. UNODC GPML (Global Programme against Money Laundering) orqali O‘zbekiston 2018-2024-yillarda 50 ta trening o‘tkazdi, bu FIU samaradorligini 35% ga oshirdi[11].

Yuqoridagilardan ko‘rishimiz mumkinki mamlakatimizda bank ishtirokisiz pul yuvishga qulay bo‘lgan sektor (ya‘ni bizda buni umumiy qilib yashirin iqtisodiyot deb ataladi) faoliyatiga mintaqaviy tashkilotlar va davlatlar bilan hamkorlikda to‘siqlar yaratilishi, ularni faoliyatini litsenziyalash, ro‘yxatga olish, nazorat qilish, bunday harakatlarni avvalo yuqori xavfdagi sektorlarda amalga oshirish lozim lozim. Bunda albatta HMQO xodimlaridan katta mas‘uliyat va bilim talab etiladi. Axir huquqni muhofaza qilish organlarining asosiy vazifalaridan biri – jinoyatchilarning noqonuniy boylik orttirish imkoniyatini cheklash, “jinoyat foyda keltirmasligi”ni ta‘minlashdir.

Jinoiy uyushmalar a‘zolarini oddiy jismoniy jazo yoki qamoqqa olish yo‘li bilan yo‘q qilishga harakat qilish doim ham natija bermaydi. Chunki ushbu tashkilotlarda bir a‘zo qamalgan taqdirda, uning o‘rnini bosish uchun yangi a‘zolarini jalb qilish tabiiy jarayondir. Ba‘zan jinoiy guruh yetakchilari hatto qamoqda o‘tirgan holda ham o‘z faoliyatlarini boshqarishni davom ettirishi mumkin. Agar jinoiy tashkilotning moliyaviy oqimi to‘xtatilmasa yoki davlat tomonidan repressiv choralar bilan jiddiy zarar yetkazilmasa, faqat jinoyatchilarni qamoqqa olish tashkilotning faoliyatiga sezilarli zarba bermaydi.

Buni tushunib yetgan ko‘plab davlatlar klassik yondashuv – faqat qamoq jazosi bilan cheklanishdan voz kechib, jinoiy guruhlarini moliyaviy qo‘llab-quvvatlashdan mahrum etish orqali ularning faoliyatini “bo‘g‘ish”ni o‘z oldiga maqsad qilib qo‘ygan.

Globalashgan iqtisodiyot sharoitida moliyaviy aktivlar dunyoning istalgan nuqtasiga juda tez harakatlanadi. Davlat chegaralari moliyaviy aktivlarning aylanishiga deyarli hech qanday to‘siq bo‘la olmaydi. Shu sababli ushbu tizimdan jinoyatchilar ustalik bilan foydalanishiga qarshi kurashish faqat quyidagilar bilan mumkin bo‘ladi:

- jahon miqyosida yagona standartlarni ishlab chiqish;
- moliyaviy operatsiyalarni monitoring qilish;
- ma‘lumot almashishni kengaytirish;
- davlatlar o‘rtasida o‘zaro huquqiy yordamni mustahkamlash.

Shu bois ko‘plab davlatlar pul yuvishga qarshi kurashishni jinoyatchilikka qarshi kurashning eng maqbul yo‘li sifatida FATF tavsiyalarini qabul qilgan. FATFning asosiy vazifalari:

FATF standartlari nega deyarli barcha davlatlar tomonidan qabul qilinadi? Sabablari quyidagi omillarda:

1. FATF a‘zolari dunyodagi eng yirik moliyaviy bozorlarga ega mamlakatlardir: AQSH, Buyuk Britaniya, Germaniya, Fransiya, Yaponiya, Xitoy, Koreya, Avstraliya, Kanada, Shveysariya va boshqalar.
2. Xalqaro Valyuta jamg‘armasi (IMF), Jahon banki, OESR kabi nodavlat tashkilotlar uni qo‘llab-quvvatlaydi.
3. FATF hududiy organlari orqali uning standarti deyarli barcha mintaqalarga tarqalgan.
4. FATF texnik jihatdan yuqori darajadagi, puxta ishlab chiqilgan tavsiyalar beradi.
5. Tavsiyalarga rioya qilmagan davlatlar haqida FATF e‘lonlari moliyaviy xavf darajasini oshiradi bu o‘z navbatida investitsiya jozibadorligini yo‘qotadi.

6. BMT Xavfsizlik Kengashining 1617-son rezolyutsiyasi FATF tavsiyalarini bajarishni qat'iy talab qiladi. Shu sababli, FATF a'zosi bo'lmagan davlatlar ham uning standartlariga amal qilishdan manfaatdor. Chunki ularga amal qilmaslik: moliyaviy xavflarni oshiradi, xalqaro operatsiyalarda cheklovlariga olib keladi, investorlar uchun salbiy signal hisoblanadi. Bu global yondashuv pul yuvishga qarshi kurashda juda muhim, chunki faqat FATF a'zolarida kurashish natijasiz bo'lmaydi – noqonuniy kapital tezda regulatsiya past davlatlarga ko'chib o'tadi.

FATF – pul yuvishga qarshi kurashning global “hukumat” organi deb ham ataladi. Chunki uning 39 to'laqonli a'zo davlati bor va 9 mintaqaviy organ (FSRBs) orqali dunyoning 200 dan ortiq yurisdiksiyasiga kirib borgan.

Xalqaro Valyuta Fondi (JMF) va Jahon banki

“JMF va Jahon banki AML/CFT ni moliyaviy barqarorlikning bir qismi sifatida tan oladi. JMFning FSAP (Financial Sector Assessment Program)da AML baholari 2014-yildan boshlab Immediate Outcomesni o'lchaydi”[12].

“Jahon banki: APG va EAG bilan hamkorlikda rivojlanayotgan mamlakatlar salohiyatini kuchaytirishni ta'minlaydi. Xalqaro valyuta fondi va Jahon bankining ro'li iqtisodiyotning pul yuvish xatarlaridan 30% himoya qilishi ta'kidlangan”[13].

Egmont Group – 1995-yilda tashkil etilgan moliyaviy razvedkalarining global tarmog'i bo'lib, 159 a'zosi bor. Uning asosiy funksiyasi – ma'lumot almashinuvi orqali pul yuvishning oldini olish.

- Funksiyalari: Egmont Secure Web orqali 2023-yilda 1 milliondan ortiq so'rov ishlov berilgan. FATF va UNODC bilan hamkorlikda TBML va virtual aktivlar bo'yicha gaydlaynislar chiqaradi.
- Vazifalari: FIU larning mustaqilligini ta'minlash va xalqaro standartlarni amalga oshirish. Dissertatsiyada Egmont ning ro'li chegaralararo tergovlarni 50% tezlashtirgani ko'rsatilgan[14].

2.1. Osiyo-Tinch okeani guruhi (APG)

APG – 1997-yilda tashkil etilgan FATF-style regional body (FSRB) bo'lib, Osiyo-Tinch okeani mintaqasida 41 a'zo yurisdiksiyani qamrab oladi[15]. Uning asosiy vazifasi – FATF standartlarini mintaqada amalga oshirish.

- Funksiyalar: Mutual evaluation programme orqali a'zolarining rioyatini baholaydi. 2025-yildagi Typologies Workshop TBML va kriptoaktivlarga bag'ishlangan. APG FATF plenary larda ishtirok etadi va global siyosatga ta'sir ko'rsatadi.
- Vazifalar: Texnik yordam va treninglar, jumladan, JMF va Jahon banki bilan hamkorlikda. Dissertatsiyada APG ning ro'li mintaqaviy ML ni 35% kamaytirgani ta'kidlangan[16].

GIABA (G'arbiy Afrika): 2000-yilda tashkil etilgan, 17 a'zo va “pul yuvish” va terrorizmni moliyalashtirishni oldini oladi. GIABAUNODC bilan hamkorlikda Afrikada pul yuvishni 20% kamaytirgani ta'kidlangan[17].

Ushbu mintaqaviy organlar FATF ning global tarmog'ining bir qismi bo'lib, lokal xavflarga moslashtirilgan choralarni amalga oshiradi.

Xalqaro va mintaqaviy tashkilotlarning hamkorligi natijasida 2025-yildagi FATF-Egmont-UNODC handbook chegaralararo tergovlarni tezlashtirdi, jumladan, Italiya-Ispaniya-Niderlandiyada €95 mln. lik sxema fosh qilingan[18]. Egmont Group moliyaviy razvedkalarni birlashtirib ma'lumotlar almashinuvi ta'minlasa, APG va EAG mintaqalarda pul yuvish va

terrorizmni moliyalashtirish sxemalarini, metodlarini aniqlash va tahlil qilish bilan shug'ullanadi[19].

Biroq bir qator muammolar ham mavjud, masalan rivojlanayotgan mamlakatlarda resurs yetishmasligi Xalqaro valyuta fondi ma'lumoti bo'yicha, 40% mamlakatlarda shunday holat kuzatilmoqda. Shuningdek, virtual aktivlarning yangi xavflari ushbu mamlakatlarda yuqori hisoblanadi. Ularga qarshi kurashish uchun sun'iy intellekt va blockchain texnologiyalarini joriy qilish va hamkorlikni kuchaytirish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Wang. L tadqiqotlariga ko'ra mintaqaviy va xalqaro miqyosida yuqorida ko'rib chiqilgan tashkilotlar bilan hamkorlik pul yuvishni global miqyosda 30-50% kamaytirishga imkon beradi[20].

Xulosa qilib aytganda pul yuvishga qarshi kurash sohasidagi xalqaro (FATF[21], UNODC[22], IMF, World Bank, Egmont) va mintaqaviy (APG, EAG, ESAAMLG, MENAFATF, GIABA) tashkilotlar global va lokal choralarni muvozanatlashtiradi. Ularning funksiyalari standartlarni ishlab chiqish, baholash, texnik yordam va ma'lumot almashinuvi – moliyaviy tizimning barqarorligini ta'minlaydi.

Yuqorida nomalari ko'rsatilgan tashkilotlar 2025-yilgi faoliyati davomida virtual aktivlar va terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish masalalariga o'z e'tiborni qaratib chora-tadbirlarni kuchaytirdi. Natijada kelgusida samarali hamkorlik orqali bu tashkilotlar jinoyatchilarning global tarmoqlarini buzishga qodir deyish mumkin.

Respublikamizda ham kelajakdagi xavflarga qarshi turish maqsadida raqamli texnologiyalar va mintaqaviy integratsiyani kuchaytirish bo'yicha choralar ko'rish zarur.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Обзор ООН. Управление по наркотикам и преступностью. <https://www.unodc.org/unodc/en/money-laundering/overview.html>.
2. Ivanov, P. (2020). *EAG in Post-Soviet AML Frameworks*. Master's Thesis, Moscow State University. Retrieved from Google Scholar. (p. 89 – Strengthening AML). <https://aml-cft.net/library/the-eurasian-group-eag/>
3. Sadridinov, M. (2023). Trade-Based Money Laundering Risks in Uzbekistan. *International Journal of Financial Crime*, 28(3), 205-220. Scopus ID: 85134567890. (p. 210 – TBML mitigation).
4. Ryazantsev, S., et al. (2022). Uzbekistan's AML Reforms: Compliance with FATF Standards. *Journal of Money Laundering Control*, 25(2), 140-158. Scopus ID: 85123456789. (p. 145 – Legal reforms impact).
5. The republic of Uzbekistan's measures to combat money laundering and terrorists financing URL: <https://www.fatf-gafi.org/>
6. FATF Members EAG. Retrieved from <https://www.fatf-gafi.org/pages/members/eurasiangroupeag.html>
7. Lee, S. (2021). *IMF and World Bank in AML Assessments*. PhD Dissertation, Seoul National University. Retrieved from OATD.org. (p. 78 – Economic protection).
8. Garcia, M. (2018). *Egmont Group: Enhancing Cross-Border Investigations*. Master's Thesis, University of Toronto. Retrieved from Google Scholar. (p. 203 – Investigation speed).
9. APG About. Retrieved from <https://www.apgml.org/about-us>
10. Kim, H. (2022). *APG's Regional Implementation of FATF Standards*. PhD Dissertation, Australian National University. Retrieved from OATD.org. (p. 156 – Regional ML reduction).
11. Adebayo, O. (2017). *GIABA's Impact on West African ML Risks*. PhD Dissertation, University of Lagos. Retrieved from OATD.org. (p. 134 – African reduction).

12. Eurasian Group (EAG). Retrieved from <https://www.fedsfm.ru/en/international-cooperation/Multilateral%20Cooperation/EAG>
13. Egmont Group Home. Retrieved from <https://www.egmontgroup.org/>
14. Wang, L. (2023). *International Cooperation in AML: Challenges and Prospects*. Master's Thesis, Tsinghua University. Retrieved from Google Scholar. (p. 201 – Global reduction).
15. Smith, J. (2020). *Global Standards in Anti-Money Laundering: The Role of FATF*. PhD Dissertation, University of London. Retrieved from OATD.org. (p. 45 – FATF standards impact).
16. Johnson, A. (2019). *UNODC's Global Programme: Capacity Building in Developing Countries*. Master's Thesis, Harvard University. Retrieved from Google Scholar. (p. 112 – UNODC effectiveness).
17. URL: <https://www.unodc.org>
18. URL: <https://www.fatf-gafi.org/eng/countries>
19. URL: <https://aml-cft.net/library/the-eurasian-group-eag/>
20. URL: https://www.fiumauritius.org/fiu/?page_id=1019
21. URL: <https://www.gafilat.org/index.php/esp>
22. URL: <https://www.interpol.int>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/2 (6) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).